

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania M. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 18 kwietnia 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację M. C. od wyroku z dnia 30 marca 2015 r., którym Sąd Okręgowy w Ł. oddalił odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Ł. z dnia 3 września 2014 r., stwierdzającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega ona od wskazanej daty obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art. 83 ust. 1 i 2 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2 oraz 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa) przez jego błędną wykładnię oraz naruszenie art. 22 Konstytucji RP polegające na tym, że osoba

ubezpieczona powinna ustalać wysokość deklarowanej przez siebie składki od zakładanych przez nią zysków z tej działalności i możliwości zarobkowych planowanych w ramach działalności gospodarczej; 2) art. 6 w związku z art. 3; art. 12 ustawy systemowej w związku z art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej polegające na ich błędnej wykładni przez wskazanie, że dla oceny skutków materialno-prawnych rejestracji działalności gospodarczej istotne jest faktyczne wykonywanie działalności gospodarczej; 3) art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 1, 4, 5 i 6 ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne przez jego błędną wykładnię i zastosowanie polegające na uznaniu, że ubezpieczona nie wykazała w sposób dostateczny prowadzenia działalności gospodarczej; 4) art. 83 i art. 58 k.c. przez ich błędną wykładnię i zastosowanie, gdyż zgłoszenie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej do ubezpieczeń społecznych nie stanowi czynności prawnej prawa cywilnego, która podlega ocenie na podstawie podanych przepisów oraz z uwagi na fakt, że - w ocenie Sądów - wybór przez płatnika wysokich składek na ubezpieczenie społeczne, w ten sposób realizującego swe uprawnienie w oparciu o bezwzględnie obowiązujący przepis prawa, nie może być podważone przez odwołanie się do art. 58 k.c.; 5) błędną wykładnię przepisów ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, która to ustawa nie daje podstaw do wyliczenia dochodu, ale wyłącznie przychód, który dopiero jest opodatkowany, a kwestia dochodowości nie ma znaczenia dla sposobu prowadzenia rachunkowości tej działalności gospodarczej, co zostało pominięte przez Sąd.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji, „zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania celem zmiany decyzji organu rentowego”.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wprowadzenia jednolitej wykładni przepisów: 1) w zakresie analizy prawnej

przepisów poprzez ustalenie czy organ ubezpieczeń społecznych i Sąd może na podstawie art. 83 ust. 1 i 2 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2 ustawy systemowej kwestionować prawidłowość i rzetelność zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przez osobę ubezpieczoną z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, jeżeli wykazuje zamiar uzyskania nieekwiwalentnych (zawyżonych) świadczeń z tego ubezpieczenia w sposób zgodny z zasadą solidaryzmu i równego traktowania wszystkich ubezpieczonych (art. 2a tej ustawy) wyłącznie z uwagi na to, że według organu/Sądu osoba ubezpieczona nie mogła w ocenie tego organu zakładać na początku prowadzenia działalności gospodarczej zarobku pozwalającego na opłacanie przez nią deklarowanych składek na ubezpieczenie społeczne, w tym także przez kobiety będące w ciąży lub mające plan zajścia w ciążę, skoro osoba ta mogła mieć hipotetycznie zgromadzone na ten cel własne oszczędności i środki, w szczególności, że żadna z osób zakładająca działalność gospodarczą nie ma gwarancji zarobkowania na poziomie odpowiadającym składkom na ubezpieczenie społeczne i mimo to musi liczyć się z ich płaceniem, w szczególności w aspekcie dyskryminacji w tym zakresie kobiet w ciąży, w sytuacji gdy art. 22 Konstytucji nie pozwala na ograniczenie wolności gospodarczej, także w aspekcie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w szczególności, że w obrębie jednej apelacji można dostrzec rozbieżności w materii sposobu oceniania stanu faktycznego w ramach wskazanych przepisów; 2) czy w świetle art. 58 k.c. zgłoszenie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej do ubezpieczeń społecznych stanowi czynność prawną prawa cywilnego, która podlega ocenie na podstawie podanych artykułów, a to z uwagi na fakt, że w ocenie sądów powszechnych wybór przez płatnika wysokich składek na ubezpieczenie społeczne, w ten sposób realizującego swe uprawnienie w oparciu o taki bezwzględnie obowiązujący przepis prawa, nie powinno być podważone przez odwołanie się przez Sądy do art. 58 k.c. ani nie może być kwestionowane wyłącznie z uwagi na wysoką deklarowaną przez ubezpieczonego składkę na ubezpieczenie społeczne; 3) czy z treści przepisów ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne w związku z przepisami o swobodzie działalności gospodarczej oraz przepisów

ustawy systemowej można wysnuć wniosek, że osoba prowadząca działalność bezrachunkową (zgodnie z ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne) zostanie pozbawiona prawa do podlegania ubezpieczeniu społecznemu, tylko dlatego, że nie ma dużej ilości dowodów sprzedaży ani niewymaganych przepisami prawa zakupu towaru (z uwagi na sprzedaż rzeczy używanych oraz z uwagi na niedokumentowanie sprzedaży w tym rodzaju opodatkowania - nie wnosi się kosztów działalności, gdyż nie pomniejszają one obowiązku podatkowego), skoro podatnicy opodatkowaniu w formie ryczałtu nie ewidencjonują poniesionych kosztów zakupu, a jedynie przychody, a co za tym idzie: a) czy z przywoływanymi przepisami zgodne z prawem jest podważenie faktu prowadzenia działalności gospodarczej przez ubezpieczoną, która dla wykazania zarobkowego charakteru swojej działalności przedstawiła dowody uzyskiwanych przychodów opodatkowanych ryczałtem (zgodnie z konstrukcją deklaracji PIT-28); b) czy zgodne z prawem jest ustalanie bez ograniczeń ustawowych zakresu ilości dowodów na potwierdzenie prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza w początkowej fazie działalności gospodarczej i z uwagi na arbitralną ocenę niewielkiej ilości dowodów podważać fakt prowadzenia działalności; c) czy wysokość składek na ubezpieczenie społeczne wybrana przez ubezpieczonego może przez organy ubezpieczeń wynikać z odgórnego założenia, że kwota ubezpieczenia będzie odpowiadała wysokości osiąganych zarobków, dzięki czemu organy ubezpieczeniowe mają, według ich zdania, legitymację do ich kwestionowania i odmawiania podlegania ubezpieczeniu społecznemu; d) czy zgodne z prawem nabytym jest zakwestionowanie faktu prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na brak wielu dowodów bądź brak dowodu nabycia i sprzedaży towarów porzuconych i używanych (tzw. wystawki) w sytuacji prowadzenia działalności gospodarczej opodatkowanej w formie ryczałtu, ewidencjonowanych wyłącznie prywatnymi dokumentami w zakresie handlu towarami używanymi; e) jakie kryteria oceny faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej przy rozliczeniu podatkiem ryczałtowym osób prowadzących działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży rzeczy używanych i porzuconych powinien podejmować Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Sąd, ażeby nie prowadzić *a priori* do domniemania

fikcyjności prowadzenia działalności gospodarczej; f) czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma prawo do wykazywania przez osobę prowadzącą sprzedaż towaru bezrachunkową do uzależnienia uznania podlegania ubezpieczeniom społecznym od przedstawienia dowodu rachunków nabycia względnie sprzedaży towarów używanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja

2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Skarżąca nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne i potrzebę wykładni przepisów prawa (w tym ostatnim zakresie nie wskazuje nawet, czy chodzi jej o to, że dotychczas Sąd Najwyższy nie dokonał wykładni wskazanych przepisów, czy też że wykładnia ta, wskutek swej niejednolitości, wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów i jakie).

Domagając się udzielenia odpowiedzi na postawione pytania, skarżąca nie przeprowadza jakiegokolwiek wywodu jurydycznego dla wykazania, że potrzeba taka rzeczywiście występuje i wymaga zaangażowania Sądu Najwyższego w rozpoznanie skargi kasacyjnej. W orzecznictwie tego Sądu przyjmuje się, że wypełnienie obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie zagadnienia prawne lub potrzebę wykładni przepisów prawa nie może być zastąpione przez ograniczenie się do sformułowania samych pytań lub wątpliwości interpretacyjnych, jak czyni to skarżąca, ale konieczne jest przeprowadzenie pogłębionego wywodu prawnego w zakresie wykazania, jak przepisy konstruujące te zagadnienia powinny być rozumiane (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, LEX nr 1212045; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, LEX nr 1486974). Rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w podstawach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu i formułowanie za skarżącą prawidłowego wniosku w tym zakresie.

Skarżąca pomija również, że dla włączenia do ubezpieczenia społecznego niezbędna jest przynależność do określonej w ustawie systemowej grupy podmiotów podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Podstawę zaskarżonego wyroku stanowiła ocena, że czynności podejmowane przez skarżącą w okresie od grudnia 2013 r. nie stanowiły prowadzenia działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Natomiast ocena, czy działalność gospodarcza jest faktycznie wykonywana należy do sfery ustaleń faktycznych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III UK 43/11, LEX nr 1365701 oraz z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404 i powołane w nich orzecznictwo).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

